

JEDDASTA HELSINKIIN

1. MATKAN SAATTEEKSI

Gregoriaanisen kalenterin mukaan syksyllä 1985 (1405-1406 AH, islamilainen kalenteri) ajoin työrupeaman päätteeksi autolla Jeddasta Helsinkiin. Saman reissun ovat toki tehneet monet muutkin ja kaikilla on ollut oma seikkailunsa. Olen kertonut matkasta Georeda Ltd:n entisten työntekijöiden ”veteraaniryhmässä” ehkäpä jo kuulijoiden kyllästymispisteeseen asti.

Edellä kerrottuun viitaten ja koska tarinan muistiinmerkitsemistä pidettiin suotavana, päätin aloittaa tämän tarinani jo hieman ennen matkan varsinaista alkua.

Loppukesästä 1985 yhtiön toiminta oli supistunut jo melkoisesti. Muutimme uuteen majapaikkaan, kolmikerroksiseen taloon toimistolta lentokentän suuntaan. Suomalaisia meitä oli jäljellä neljä: Seppo Murto, Juha Vane, Sauli Porttila ja meikäläinen.

Kuva 1. Konttorilla yritettiin kovasti tehdä töitä uusien töiden hankkimiseksi ja saatujen töiden raportoimiseksi.

Työviikot olivat kuusipäiväisiä. Perjantai oli pyhäpäivä eli vapaa. Useimmat tuntuivat tekevän töitä tarvittaessa seitsemänäkin päivässä viikossa. Toisaalta itse koin työilmapiirissä jopa jotain

pastoraalista rauhanomaisuutta. Kaiken ajan sai vapaasti käyttää työntekoon, kun ei ollut sosiaalista toimintaa eikä juurikaan vapaa-ajan viettomahdollisuuksia. Mieleepi on jäänyt Jukka-Pekka Lehtisen lausahdus eräänä perjantapäivänä: "Tulispa pian lauantai, että olis taas toimintaa."

Tukialus Maram oli ankkurissa Jeddän edustalla. Työntekijämme srilankalainen Adnan vartioi ja päivysti Maramilla. Hän oli saanut maanmiehiltään valtavan kokoisia hummereita. Niistä yhden hän lahjoitti Juhalle. Seuraavan torstai-iltana järjestettiin kattosaunalla hummerijuhlat. Juomana oli itsevalmistettua taateliviiniä, josta alkoholiprosentit tuntuivat puuttuvan.

Kuva 2. Hummerijuhlat saunalla. Vasemmalta Sauli, Juha ja minä. Seppo kuvaajana.

Seuraavaksi aamuvarhaiseksi oli sovittu juoksutapahtuma. Hyvissä ajoin ennen keskipäivän kuumuutta. Seppo ja minä olimme juoksijoita. Juha tuli huoltajaksi, vedentarjoilijaksi ja "raatoautokuskiksi" Nissan Patrolilla. Kaikilla muilla oli pää tosi kipeänä lukuun ottamatta Seppoa, joka ei ollut langennut taatelijuoman maisteluun.

Juoksureittinä oli rantabulevardi Corniche. Bulevardi oli jo tuolloin useiden kilometrien pituinen. Nykyään sen pidentynyt entisestään ja palvelee osin mm. Formula-1 ratana. Jos muisti ei tee pahoja tepposia, niin Seppo juoksi puolimaratonin ja minä 10 km.

Kuva 3. Meikäläinen ja Seppo kirmaavat Cornichella.

Kuva 4. Moskeija rantabulevardin kupeessa.

Kuva 5. Eila Hiltusen veistos Sunflower field Cornichella. Aina tätä ohittessa tunki ylpeyttä suomalaisuudesta. Luonnossa teos näyttää selvästi kookkaammalta kuin kuvassa.

2. ALKUMATKA SAUDI-ARABIASSA

Olin huomannut ilmoituksen uudesta autolauttayhteydestä Jeddasta Kreikkaan. Välttääkseni matkan hankalimman osuuden päädyin tähän yhteyteen. Menin varustamon toimistoon hyvissä ajoin ennen aiottua matkapäivää ostaakseni lipun itselleni ja autolle. Sain kysymyksiini vain vältteleviä vastauksia ja kehoituksen palata asiaan viikon päästä.

Syykin toimiston haluttomuuteen myydä matkalippuja selvisi seuraavina päivinä. Arab News - tai Saudi Gazette -lehdessä oli uutinen, että kyseisistä linjaa operoiva autolautta oli uponnut.

Sovin sitten silloisen tyttöystäväni eli nykyisen vaimoni kanssa, että hän ostaa viikon pakettimatkan Istanbuliin ja tapaamme siellä tietynä päivänä.

Vielä piti saada auton maastavientipaperit kuntoon. Meillä toimi tehokkaana ja luotettavana asioiden järjestelijänä Jamail. Hän oli syntynyt ja kasvanut Saudi-Arabiassa, jonne hänen vanhempansa olivat muuttaneet Jordaniasta.

Tuona vuonna vietettiin Eid al-Adha juhlaa 26.-27.8. ja Uutta Vuotta 16.9. Tämän aiheutti sen, että osa virastohenkilökunnasta piti lomaa muutamia viikkoja eivätkä asiat sujuneet kovin jouhevasti. Jamail onnistui kuitenkin hoitamaan paperisodan noin viikossa. Ilmoitin Istanbuliin, että tulossa ollaan. Paluulentoa Helsinkiin ei tarvisekaan käyttää.

Sain suomalaisilta työtovereiltani läksijäislahjaksi koristeelliset Saudi-sandaalit.

Kuva 6. Mercedes Benz 230 E, vm. 1984, karttapainon pihalla ja juuri pestynä.

Laittauduin matkaan 18.9.1985 puoliltapäivin tavoitteena noin 350 km päässä oleva Yanbun kaupunki. Siellä Georedalla oli sivukonttori maanmittausprojektin myötä. Yövyin siellä ja pyysin filippiiniläiskokkiamme herättämään minut klo 2 aamuyöstä (aika löytyi Pasi Laurilan päiväkirjasta). Näin kokki teki ja oli lisäksi valmistanut muhkeat matkaeväät.

Alkoi matka Punaisen meren rannikkoa seurailevaa tietä kohti Jordanian rajaa. Maisemat olivat autiot ja liikennettä oli tosi vähän. Perässäni ajoi kuitenkin Chevrolet Suburban, jopa lähietäisyydellä. Hidastin välillä, jotta Suburban olisi ohittanut. Sitä se ei tehnyt. Tätä jatkui varmaankin usean tunnin ajan, kunnes kyllästyin ja ajoin tien sivuun. Suburban teki samoin. Mielessä jo välähti ryöstön mahdollisuus. Mutta ei. Suburbanista astui ulos leveästi hymyilevä saudi käsi ojossa tervehtien. Muutaman fraasin jälkeen jatkettiin matkaa samassa muodostelmassa. Ehkä kyseessä oli jo kamelikaravaaniajoilta peräisin oleva kulkemistapa.

Rajan saudipuolella ennen Jordaniaa oli aivan hiljaista. Ristinsielua ei näkynyt missään. Minun oli kuitenkin luovutettava rekisterikilvet ja saatava maastapoistumisdokumentit kuntoon. Menin sisälle konttoriin eikä sielläkään näkynyt ketään. Avasin yhden oven ja huomasin olevani keskellä sotilasasuisten miesten kokousta. Pyysin anteeksi häiriötä ja yritin esittää asiani mahdollisimman kohteliaasti. Yksi tullimies lähetettiinkin asioitani hoitamaan.

3. JORDANIA

Aqaban satamaan ja siellä sijaitsevaan tulliin ei ollut kuin muutaman kymmenen kilometrin ajomatka. Noin 750 km ajorupeama oli täynnä.

Epäonnekseni tullivirkailijat olivat jo siltä päivältä lopettaneet työt. Mersu jäi sinne ja minä ajoin taksilla Aqaban kaupunkiin. Huomasin, että satamassa oli suuret määrät itäksalaisia, sotilasvihreitä IFA -merkkisiä kevyitä kuorma-autoja. Minnehän lienevät olleet matkalla.

Turistikausi oli ohi ja hotelli löytyi helposti meren rannalta, aivan Israelin vastaisen rajan kyljestä. Google Earthin perusteella kyseinen hotelli on edellen paikallaan. Tosin se on saanut useita naapureita seurakseen.

Seuraavana päivänä tulliasioiden selvittäminen kesti puolillepäiville asti. Näin siitä huolimatta, että olin palkannut paikallisen asioidenhoitajan. Olin varautunut matkaan kahdella Marlboro kartongilla ja yhdellä rasiolla kuubalaisia sikaareita. Kun homma satamassa oli ohi, ajattelin palkita asianhoitajan vielä yhdellä askilla savukkeita. Siis sovitun rahasumman lisäksi. Kun otin tupakkakartongin käteeni, asiainhoitaja ottikin koko kartongin ja totesi, että tämä kyllä riittää kiitokseksi.

Nokka kohti Jordanian pääkaupunkia Ammania. Kaupungin rajalla rynnäkkökivääri rinnalla oleva sotilas pysäytti minut. Hän kertoi, että hänen ystävänsä on matkalla pohjoiseen ja että otat hänet varmaankin kyytiin. No tietysti otin. Tämä liftari oli opiskelija ja puhui englantia. Ihan mukavaa kyytiseuraa. Olin suunnitellut poikkeavani Petran muinaisessa kaupungissa, mutta nyt se jäi väliin.

Jossain Kuolleenmeren tasalla kyytiläiseni pyysi, voisinko ajaa hänet vielä hänen kotikyläänsä. Matka päätieltä kylään ei ollut kilometreissä pitkä, mutta ajassa kyllä. Tie oli päällystämätöntä ja mutkaista vuoristotietä. Vihdoin saavuttiin perille. Kylä vaikutti todella vaatimattomalta arabikylältä. Sain kyllä teekutsun, mutta kieltäydyin siitä, kun pimeys uhkasi jo tulla.

Ajelin moottoritiellä Ammanin läheisyydessä pimeässä ja vähän jo päivän ajomatkasta väsähtäneenä. Äkkiä huomasin, että moottoritiellä ei ollut muuta liikennettä. Sitten havahduin, että edessäni ajaa mustien autojen saattue ja perässäni ainakin yksi poliisiauto. Nyt muistin, että muutama hetki sitten oli poliisi pysäyttänyt liikenteen, mutta päästänyt minut menemään.

Saavuimme Ammanin kaupunkiin. Kadunvieret olivat täynnä vilkuttavia ja pienoislippuja heiluttelivia ihmisiä. Vilkuttelin takaisin.

Mieleeni kuitenkin hiipi Georedan Erkki Nissisen tapaus. Hän oli Irakissa epäonnekseen pysäköinyt valtiollisen poliisin rakennuksen eteen ja avannut konepellin tarkastusta varten. Siviilipoliisit tulivat tarkastamaan tilanteen ja toiseksi epäonneksi Erkiltä puuttui maahantuloleima. Seurasii 1,5 kk vankilarumba.

Huh. Nyt oli päästävä saattueesta pois hyvissä ajoin. Se ei ollutkaan kovin helposti tehty, kun kansaa oli kadut täynnä. Onneksi löytyi risteys, joka oli vapaa ihmisistä ja pääsin pujahtamaan omille teille. Myöhemmin illalla hotellin tv -uutisista selvisi, että kyseessä oli Margaret Thacherin valtiovierailu.

Saudi-Arabiasta ei saanut viedä maasta rekisterikilpiä. Toisaalta Turkki vaati rekisterikilvet. Yhtälö oli siis mahdoton. Keinoja oli monia. Yleinen lienee ollut lasikuituisten kaksoiskilpien valaminen. Ne piti kuitenkin piilottaa huolellisesti Saudi-Arabiasta poistuttaessa. Kaksoiskilpien löytyminen olisi merkinnyt melkoisia hankaluuksia. Kätköpaikkana on kuulemma käytety jopa raskaana olevan vaimon vatsanpäällistä.

Juha oli valmistanut minulle valkoiset muovikilvet. Otin paperikopion rekisterikilvestä ja piilotin sen kirjeiden joukkoon. Ammanin hotellissa kopioin tussilla paperista rekisterikilven kirjoitukset tyhjiin kilpipohjaan. Tätä keinoa käyttivät muutkin. Mm. Seppo sovelsi samaa menetelmää vähän myöhemmin.

Seuraavana päivänä ajo Syyrian rajalle.

4. SYYRIA

Vaanon kuljetusliikkeen rekat olivat ajaneet tätä reittiä useasti. Heiltä sai neuvot, miten toimia ja mikä määrä on kohtuullista maksaa millekin taholle.

Sain paikkani pääasiassa kuorma-autoista koostuvan saattueen ykkösautona. Saattuetta johtava upseeri tuli istumaan viereeni ja määräsi nuoremman sotilaan vetämään hidasta kulkuetta. Me ajoimme edellä omaan tahtiimme.

Kuva 7. Järjestelijät Syyrian rajalla.

Saattueen upseeri tiesi Damaskoksessa yli yön auki olevan kahvilan. Siellä pidimme taukoa. Päivän jo valjettua poikkesimme upseerin kotiin teelle. Hän esitteli minut perheelleen ja tietysti otettiin valokuvat. Omasta puutarhasta leikattiin viinirypäleitä maisteltavaksi. Taatusti tuoreita. Ja sitten erikoisuus: upseeri leikkasi meille kummallekin jotain vaalenpunaisia kukkia. Ne istutettiin rystysten väliin ja tehetken tuoksinassa aina välillä niistä nuohkaistiin hyvät tuoksut.

Sitten ajelimmekin kaikessa rauhassa Turkin rajan läheisyyteen odottamaan hitaan kulkueen saapumista. Maisevat alkoivat pikkuhiljaa muuttua mäkiseksi, jopa vuoristoiseksi.

5. TURKKI

Syyrian ja Turkin välisellä raja-alueella oli jonkinlainen "ei-kenenkään maa". Siellä pysähdyin ja ruuvasin rekisterikilvet puolisalaa paikoilleen.

Vielä vuoren rinnettä alas Iskenderundin merenrantakaupunkiin illalliselle ja yöpymään. Joka ilta oli hakeutunut puhelimen ääreen ja kertonut Istanbuliin sijaintini.

Seurasi matkan pisin päivittäinen ajorupeama, yli 1 000 km ja 12 h. Siis normaalin Lapin reissun luokkaa. Bosporin sillan ylitettyäni palkkasin taksin ajamaan edellä oikeaan hotelliin. Tällaiset olivat keinot ennen matkapuhelimia ja navigaattoreita. Myöhästyin treffeiltä viikon, mutta tyttöystävä jaksoi odottaa.

6. AJELU EUROOPAN HALKI

Loppumatka olikin sitten pelkkää lomailua. Reittinä: Kreikka – Jugoslavia – Unkari – Itävalta – Saksa – Tanska -Ruotsi – Helsinki.

Muutaman erikoisuuden ehkä voisi mainita. Olin ottanut takapenkille matkamuistoksi valaan niskanikaman. Sen oli joku tuonut Farasanin saarelta Jeddan konttorille. Kun toimisto näytti kutistuvan, otin esineen talteen. Varsinkin Unkarin ja Itävallan välisellä raja-asemalla niskanikama herätti suurta huomiota ja ihastustakin.

Saksassa poikettiin Mersun huollossa asennuttamassa oikean puoleinen taustapeili, autoradio ja roiskeläpät. Omasta mielestämme osasimme siihen aikaan saksaa ihan kohtuullisesti, mutta roiskeläppien selittämissä oli vaikeuksia. Homma hoitui muutamassa tunnissa ja vieläpä ilman ajanvarausta.

Kööpenhaminassa moottoripyöräpoliisi pysäytti ja sanoi, että olet itse tehnyt rekisterikilvet. No eipä muuta kuin myöntämään. Poliisi määräsi poistuttavaksi maasta seuraavalla lautalla. Eipä tuota määräystä niin kirjaimellisesti noudatettu, vaan käytiin shoppailukadulla, kuten oli suunniteltu.

Suomessa syksy oli jo pitkällä, mutta viileät kelit maistuivat.

Kuva 8. Rekisterikilpi on löytänyt uuden paikan vaatekaapin ylähyllyn ovesta.

Kuva 9. Valaan niskanikama björnveckströmiläisenä muotuilukoristeena.

Kuva 10. Reitti Lähi-Idän osuudella.